Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 21.06.2017 www.osw.waw.pl

Szanghajska Organizacja Współpracy poszerza się o Indie i Pakistan

Józef Lang

8 czerwca na szczycie w Astanie Szanghajska Organizacja Współpracy (SzOW) przyjęła dwóch nowych członków – Indie i Pakistan. Jest to pierwsze poszerzenie organizacji od jej założenia w 2001 roku. Celem SzOW jest zwiększanie współpracy w zakresie bezpieczeństwa, wojskowości oraz gospodarki. Członkami SzOW, oprócz Indii i Pakistanu, są obecnie Rosja, Chiny, Kazachstan, Kirgistan, Uzbekistan i Tadżykistan. Statut przewiduje również inne niż członkostwo formy instytucyjnej współpracy z organizacją – Afganistan, Białoruś, Iran i Mongolia są państwami obserwatorami, a Armenia, Azerbejdżan, Kambodża, Nepal, Sri Lanka i Turcja – partnerami dialogu.

Komentarz

- SzOW powstał w 2001 roku jako kontynuacja zapoczątkowanego w latach 90. formatu Szanghajskiej Piątki (Chiny, Rosja i państwa Azji Centralnej graniczące z Chinami). Obie te inicjatywy miały na celu rozładowywanie potencjalnych napięć i rywalizacji pomiędzy Moskwą a Pekinem, przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Rosji (utrzymanie politycznej kontroli nad regionem) i Chin (zapewnienie bezpieczeństwa dla zamieszkanego przez Ujgurów Xinjiangu, umożliwienie współpracy gospodarczej) w nowo powstałych państwach Azji Centralnej. W tym zakresie organizacja spełniła swoją rolę, umożliwiając chińską ekspansję gospodarczą w regionie przy zachowaniu polityczno-wojskowej dominacji Rosji. Od początku istnienia SzOW miał również wyraźny wymiar antyzachodni, zwłaszcza w retoryce rosyjskiej. Przez lata głównym wspólnym celem Chin i Rosji w Azji Centralnej w wymiarze bezpieczeństwa było pozbycie się zachodniej (głównie amerykańskiej) obecności wojskowej w regionie, związanej z misją w Afganistanie.
- Obecnie SzOW jest *de facto* jedynie platformą dialogu międzypaństwowego, a głównym polem działalności są regularnie zwoływane szczyty i robocze spotkania decydentów państw członkowskich. Pozostałe obszary funkcjonowania organizacji, takie jak ćwiczenia wojskowe i antyterrorystyczne z udziałem wojsk państw SzOW czy koordynacja w walce z terroryzmem i ekstremizmem, mają w dużej mierze charakter propagandowy i nie wpływają znacząco na zwiększenie współpracy pomiędzy członkami. Współpraca ta odbywa się niemal wyłącznie w formacie bilateralnym, a wymiar integracyjny organizacji jest marginalny.

- Przyłączenie Indii i Pakistanu do organizacji dodatkowo zwiększy rolę SzOW jako platformy spotkań, a nie organizacji integracyjnej. Obydwa państwa, pomimo pewnego zaangażowania w Azji Centralnej, mają ograniczone interesy w regionie, jednak z punktu widzenia Delhi i Islamabadu SzOW jest wygodnym kanałem umożliwiającym kontakty pomiędzy obydwoma państwami, formalnie będącymi w stanie wojny. Z punktu widzenia wspierających Pakistan Chin i współpracującej z Indiami Rosji, przyjęcie tych państw do organizacji zwiększa jej prestiż, przy zachowaniu równowagi pomiędzy Moskwą a Pekinem.
- Jednocześnie, głównie ze względu na udział Chin i Rosji w SzOW, integracja z tą organizacją może być atrakcyjna wizerunkowo, mimo ograniczonego zakresu jej działalności. Przykładem tego mogą być wypowiedzi tureckiego prezydenta Recepa Tayyipa Erdoğana, który w listopadzie 2016 roku zarysował wizję członkostwa Turcji w SzOW jako alternatywy dla dalszych negocjacji z UE. Po wstąpieniu do SzOW Indii i Pakistanu tego typu tendencje mogą się nasilić, jak również być celowo wykorzystywane przez Rosję i środowiska prorosyjskie do przedstawiania SzOW jako alternatywy dla integracji w ramach instytucji zachodnich, europejskich i euroatlantyckich.